

Гриньова Наталія В'ячеславівна

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького,

м. Черкаси

ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ

В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

На сучасному етапі розвитку психологічної науки актуальним залишається питання використання проективних методів, які створюють окрему групу досліджень прихованих, несвідомих психологічних особливостей суб'єкта. Аналіз наукової літератури свідчить, що проективно-тестові методики виникли як альтернатива об'єктивним, стандартизованим тестам, у зв'язку з потребою у прикладних психологічних дослідженнях. Проблемі використання проективних методик в діагностико-корекційному процесі присвячені праці таких вчених: Л. Абта, Л. Беллака, В.М. Блейхер, Н.С. Бурлакової, Л.Ф. Бурлачука, А.Л. Венгера, Б. Клопфера, А. Корнера, Т. Ліндсея, Б. Мюрштейна, В.І. Олешкевич, О.Т. Соколової, В.В. Століна, О.Г. Суркової, Т.С. Яценко та ін.

Окрему групу проективних методик складають графічні (малюнкові) методики. Аналіз літератури свідчить, що спочатку малюнок використовувався в клінічній практиці для виявлення психопатологій пацієнта, пізніше графічні методики почали використовувати для дослідження індивідуально-типологічних особливостей індивіда. Російський вчений Венгер А.Л. зазначає, що малюнкові методики, як і інші проективні тести, дуже інформативні так як дозволяють виявляти психологічні особливості людини [1]. Малюючи той чи інший об'єкт, людина мимоволі, а інколи і свідомо передає своє відношення до нього, малює те, що є найбільш важливим, значимим. Якщо якась тема

особливо хвилює, то при її зображенні проявляться ознаки тривоги. Малюнок – це завжди якесь повідомлення, зашифроване в образах. Завдання психолога полягає у тому, щоб розшифрувати його, зрозуміти, що говорить йому піддослідний [1].

Серед сучасних графічних методик особливої уваги заслуговує метод психоаналізу комплексу тематичних малюнків, який розроблений доктором психологічних наук НАПН України Т.С. Яценко. Тривалий час малюнок використовувався як один із методів активного соціально-психологічного навчання (АСПН), зараз стало можливим розглядати психоаналіз комплексу тематичних малюнків як експрес-методику діагностики психіки суб'єкта, яка направлена на пізнання цілісності психіки в свідомих і несвідомих проявах.

Комплекс тематичних малюнків складається із 33-40 тем, які торкаються різних сторін життя суб'єкта: хвилюючих емоційних переживань, інтимних стосунків, пережитих травм дитинства, мрій, планів на майбутнє, ставлення до близьких людей, професійної діяльності і т.п. Інструкція до виконання малюнків спрямована на прояв спонтанності та невимушеності в процесі малювання [2]. Темі малюнків актуалізують емоційні аспекти минулого, пережитого досвіду що втілюються у певному графічному образі. Малюнки дають змогу побачити відношення до чого-небудь: теми малюнку, життєвих ситуацій, інших людей, соціальних норм, життєвих понять. За допомогою малюнку психолог може прояснювати значимість пережитої події, яка структурує психіку, пізнавати індивідуальну неповторність логіки несвідомо, системну впорядкованість та направленість психіки, психологічні зони ризику в житті суб'єкта. Також малюнок структурує глибинно-психологічний матеріал, так як процес малювання послаблює керівну роль розуму, що дозволяє проявитися образно-символічним засобам. Інтерпретація малюнків здійснюється психологом на основі знань архетипів, функціональних тенденцій несвідомого та у діалозі з автором комплексу психомалюнків [3].

Психоаналіз комплексу тематичних малюнків спирається на феноменологічний підхід, який передбачає врахування розуміння психологічного змісту малюнка самим автором, тобто в процесі проведення аналізу у суб'єкта має формуватися внутрішнє розуміння психічних явищ, пережитих подій, що в подальшому буде сприяти виявленню логіки несвідомого [4].

Методика психоаналізу комплексу тематичних малюнків забезпечує психокорекційний ефект, оскільки дозволяє проникати в глибинні аспекти та об'єктивувати внутрішні суперечності психіки суб'єкта, виявляти індивідуально-неповторну логіку несвідомого. Цілісний психоаналіз комплексу тематичних малюнків виявляє уструктурованість психічного в його індивідуальній неповторності, через виявлення суперечності між логікою свідомого і логікою несвідомого.

Література

1. Венгер А. Л. Психологические рисуночные тесты: иллюстрированное руководство / А. Венгер. – М. : Владос-пресс, 2003. – 160 с.
2. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: підготовка психолог-практика: навч. посіб. / [Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, С. М. Авраменко та ін.] ; за ред. Т. С. Яценко. – К. : вища шк., 2008. – 342 с.
3. Яценко Т. С. Діагностико-корекційні особливості глибинно-психологічної практики / Т. Яценко // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. Наукових праць. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2010. – №29 (53). - С. 30-35.
4. Яценко Т., Іваненко Б., Євтушенко І. Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання. Частина 2. – К.: Главник, 2008. – 192 с. – (серія «Бібліотечка соціального працівника» : у 3 ч., Ч. 2).